Lieta Nr.C33246710

SKC –191/2015

S P R I E D U M S

Rīgā 2015.gada 30.septembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente M.Zāģere

tiesnese I.Garda

tiesnesis A.Keišs

izskatīja rakstveida procesā civillietu sakarā ar atbildētāja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 27.decembra spriedumu AS „Reverta" prasībā pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda piedziņu un /pers. B/ pretprasībā pret AS „Reverta" par kredīta līguma noteikumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] AS „Parex banka" (pēc nosaukuma maiņas AS „Reverta", turpmāk arī Banka) kā aizdevēja un /pers. B/ kā aizņēmējs 2007.gada 30.janvārī noslēguši kredīta līgumu, ar kuru /pers. B/ izsniegts aizdevums 52 700 EUR ar aizdevuma atmaksas termiņu 2022.gada 29.janvārī.

Tajā pašā dienā starp Banku un /pers. C/ noslēgts galvojuma līgums, ar kuru /pers. C/ uzņēmusies pienākumu atbildēt Bankai par /pers. B/ saistībām kā pats parādnieks.

[2] Banka 2010.gada 11.martā cēlusi tiesā prasību pret /pers. B/ un /pers. C/ par parāda 76 268,89 Ls solidāru piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

[2.1] Ņemot vērā, ka /pers. B/ līgumā pielīgtās saistības pienācīgi nav pildījis, jo maksājumus kredīta līgumā paredzētajos termiņos kavējis un veicis nepilnā apmērā, Banka, izmantodama kredīta līguma 6.1.punktā pielīgtās tiesības, vienpusēji atkāpusies no līguma pirms termiņa un pieprasījusi saistību pilnīgu izpildi, par to 2009.gada 25.septembrī paziņojot atbildētājiem.

Atbildētāju neizpildīto saistību apmērs ir neatmaksātā aizdevuma pamatsumma 52 518,92 EUR jeb 36 910,51 Ls, procenti par aizdevuma lietošanu līdz 2009.gada 14.septembrim 1 938,76 EUR jeb 1 362,57 Ls un līgumsods par laiku no 2009.gada 26.septembra līdz 2010.gada 6.februārim 54 457,68 EUR jeb 38 273,07 Ls. Tā kā pēc līguma darbības beigām atbildētājs veicis maksājumus 394,49 EUR jeb 277,25 Ls, kas novirzīti līgumsoda samazināšanai, kopējā parāda summa ir samazināta līdz 76 268,89 Ls.

[2.2] Banka 2010.gada 25.okotbrī precizējusi prasības pieteikumu, norādot, ka parāda aprēķinā „līgumsods" vietā lasāms „nokavējuma procenti".

Prasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1682., 1683., 1699., 1702., 1763., 1775., 1779., 1785., 1943. un 1946.pantu.

[3] /pers. B/ 2010.gada 25.oktobrī cēlis tiesā pretprasību, kurā lūdzis atzīt par netaisnīgiem un spēkā neesošiem 2007.gada 30.janvārī noslēgtā kredīta līguma 6.1., 6.1.1., 6.1.2., 6.1.3., 6.1.4., 6.1.6., 6.1.7., 6.1.8., 6.2., 6.3., 6.4., 7.1., 7.2., 7.3., 8.1. un 8.2.punktu no līguma noslēgšanas dienas.

Pretprasības pieteikumā norādīts šāds pamatojums.

[3.1] Banka kredīta līgumu sagatavojusi kā tipveida līgumu un pirms parakstīšanas tā noteikumi, izņemot kredīta summas lielumu, procentus un izsniegšanas termiņus, ar atbildētāju netika apspriesti, tādējādi liedzot viņam iespēju izteikt iebildumus vai izdarīt līgumā labojumus.

Līguma 6.1.punkts un tam pakārtotie apakšpunkti, kas paredz prasītājas tiesības vienpusēji izbeigt līgumu, uzliek neproporcionāli lielu līgumsodu un paredz Bankai tiesības celt prasību šķīrējtiesā, kā pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3., 4. un 6.pantu esoši atzīstami par netaisnīgiem.

Aizņēmējam līgumā nav nodrošināta tiesība vienpusēji izbeigt līgumu, savukārt līgumā noteiktie procenti un līgumsods nav samērojams ar prasītājas zaudējumiem, kas tai varētu rasties atbildētāja saistības neizpildes vai daļējas neizpildes gadījumā.

Pretprasība pamatota ar Civillikuma 5.pantu un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 3., 4. un 6.pantu.

[4] Ar Rīgas rajona tiesas 2011.gada 22.novembra spriedumu prasība apmierināta daļēji, no /pers. B/ un /pers. C/ solidāri Bankas labā piedzīts pamatparāds 36 910,51 Ls, lietošanas procenti 1 362,57 Ls, kavējuma procenti 5 000 Ls un tiesāšanās izdevumi 729,13 Ls, kopā 43 273,08 Ls, pārējā daļā prasība, kā arī pretprasība noraidīta.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar /pers. B/ iesniegto apelācijas sūdzību par tiesas spriedumu prasības apmierinātajā daļā un daļā, ar kuru noraidīta pretprasība, kā arī Bankas apelācijas sūdzību par spriedumu daļā, ar kuru noraidīta prasība, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija 2012.gada 27.decembrī nosprieda prasību apmierināt, bet pretprasību noraidīt.
Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Pirmās instances tiesa, nonākot pie secinājuma par pretprasības nepamatotību, ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos apstākļus un devusi tiem pareizu juridisko novērtējumu, kā arī objektīvi un vispusīgi novērtējusi rakstveida pierādījumus. Tādējādi atzīstams, ka Rīgas rajona tiesas 2011.gada 22.novembra spriedumā ietvertais pamatojums šajā daļā ir pareizs un pilnībā pietiekams. Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija atbilstoši Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai attiecībā uz /pers. B/ pretprasību un tajā norādītos argumentus neatkārto.

[5.2] Nav pamatots /pers. B/ apelācijas sūdzībā izteiktais viedoklis, ka kredīta līguma 6.1.punkts un tam pakārtotie apakšpunkti, ir pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 4., 7. un 8.punktu, tādēļ bija atzīstami par netaisnīgiem.

Atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas jēgai un saturam, lai neapspriestu līguma noteikumu atzītu par netaisnīgu un spēkā neesošu, papildus ir jākonstatē kāda no šā likuma 6.pantā iekļautajām netaisnīguma pazīmēm.

Apelācijas sūdzībā akcentētie kredīta līguma noteikumi paredz prasītājas tiesības vienpusēji atkāpties no līguma, kā arī nosaka saistību neizpildes sekas, tostarp tiesības aprēķināt nokavējuma procentus. Taču šādas kredīta līgumā pielīgtās Bankas tiesības nevar tikt atzītas par pretējām labticīguma prasībām, jo atbildētāja apstrīdētie līguma noteikumi paredz prasītājai tiesības vienpusēji atkāpties no līguma gadījumā, ja kredītņēmējs nepilda uzņemtās saistības.

Konstatēts, ka atbildētājs līgumsaistības nav pildījis vairāk kā 200 dienas, tādējādi būtiski pārkāpdams līguma noteikumus. Pastāvot šādiem apstākļiem, Bankas atkāpšanās no līguma, kas piešķīra atbildētājam labvēlīgākus aizdevuma atmaksas nosacījumus, ļaujot aizdevuma summas atmaksu veikt pa daļām ilgstošā laika posmā, nav vērtējama kā nesamērīga un labticīguma principam neatbilstoša.

Nepamatots ir atbildētāja viedoklis par kredīta līguma 6.2. un 6.3.punktā pielīgto neproporcionāli lielo līgumsodu (408,43 EUR), jo tas balstīts uz līguma noteikumu nepareizu iztulkojumu un atdodamā parāda kļūdainu aprēķinu. Turklāt no apstrīdēto līguma punktu teksta izriet, ka līgumsods par kavētiem maksājumiem faktiski tiek piemērots par laiku līdz brīdim, kad banka izmanto tiesības vienpusēji atkāpties no līguma.

Kā nepamatoti noraidāmi arī atbildētāja argumenti par neproporcionāli liela līgumsoda noteikšanu līguma 6.4.punktā. No šā līguma noteikuma satura izriet, ka, pirmkārt, tajā ir paredzēts nevis līgumsods, bet gan nokavējuma procenti, kas maksājami, sākot ar nākamo dienu, kad prasītāja vienpusēji atkāpjas no līguma. Otrkārt, nokavējuma procentu apmērs ir aprobežots ar 100 %, t.i., tie nedrīkst pārsniegt kapitāla lielumu.

Tādējādi līgumā paredzētais nokavējuma procentu apmērs nerada būtisku neatbilstību līgumslēdzējpušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam un nav atzīstams par nesamērīgi lielu.

Atbildētājs ne pretprasībā, ne apelācijas sūdzībā nav norādījis, kādu apsvērumu dēļ par netaisnīgu un spēkā neesošu būtu atzīstams kredīta līguma 7.1. – 7.3.punkts, kas noteic pušu darbības saistību neizpildes gadījumā. Arī Civillietu tiesas kolēģija nevienu netaisnīguma pazīmi, kas kopsakarā ar neapspriestiem līguma nosacījumiem būtu radījusi būtisku neatbilstību līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam, šā līguma 7.1. – 7.3.punkta noteikumos nekonstatē.

Līdz ar to nav pamata atzīt par netaisnīgiem un spēkā neesošiem kredīta līguma 6.1., 6.1.1., 6.1.2., 6.1.3., 6.1.4., 6.1.6., 6.1.7., 6.1.8., 6.2., 6.3., 6.4., 7.1., 7.2., 7.3.punktus.

Tāpat atbildētājam kā patērētājam nelabvēlīgas sekas neizraisīja līguma 8.2.punkts un 8.1.punkts daļā par strīda izšķiršanu Rīgas starptautiskajā šķīrējtiesā, jo attiecībā uz atbildētāju šie noteikumi nav piemēroti.

[5.3] Prasība kā pamatota ir apmierināma šādu apsvērumu dēļ.

No kredīta līguma noteikumiem izriet, ka /pers. B/ izsniegtais aizdevums bija jāatmaksā pakāpeniski, maksājot vienādus ikmēneša maksājumus un mēneša laikā uzkrājušos procentus. Savukārt kredīta līguma 6.1. un 6.1.1.punktā puses vienojušās, ka Bankai ir tiesības pieprasīt nekavējoties samaksāt visu neatmaksāto aizdevumu kopā ar citiem līgumā noteiktajiem maksājumiem, ja atbildētājs nepilda uzņemtās saistības.

Ņemot vērā, ka atbildētājs līgumsaistības pienācīgi nav pildījis, prasītāja 2009.gada 25.septembrī pamatoti nosūtījusi abiem atbildētājiem paziņojumu par vienpusēju līguma pirmstermiņa izbeigšanu, vienlaikus pieprasot pilnu aizdevuma un citu no kredīta līguma izrietošo maksājumu samaksu.

Ja atbildētāji aizdevuma saņemšanas faktu nav apstrīdējuši un iebildumus pret prasības summas aprēķinu nav izteikuši, tad ir pamats secinājumam, ka neizpildīto saistību apmērs ir tāds, kā norādīts prasības pieteikumā.

/pers. B/ ir pienākums pildīt ar līgumu pielīgtās saistības un atmaksāt aizdevuma pamatsummu, nesamaksātos procentus par aizdevuma lietošanu un nokavējuma procentus par maksājumu kavējumu.

Konkrētajā gadījumā puses kredīta līguma 6.4.punktā ir pielīgušas nevis līgumsodu, bet nokavējuma procentus. Pielīgto nokavējuma procentu pieaugums ir apstājies 2010.gada 6.februārī, sasniedzot kapitāla lielumu.

Civillikuma 1763.pantā noteiktais procentu pieauguma apturēšanas mērķis ir novērst pārmērīgi lielus procentus saistību izpildes nokavējuma gadījumā. Ar to procenti atšķiras no procentos izteikta līgumsoda, kura lielums nav aprobežots.

Tā kā /pers. C/ ar galvojuma līgumu uzņemtās saistības nav izpildījusi un parāda samaksu /pers. B/ vietā nav veikusi, prasījums par solidāru parāda piedziņu ir pamatots.

Lietā nav strīda, ka maksājuma saistības pret prasītāju nav izpildītas, jo parādu nav samaksājis nedz aizņēmējs, nedz galviniece (Civillikuma 1838.panta pirmā daļa). Līdz ar to prasījums par aizdevuma pamatsummas 36 910,51 Ls, lietošanas procentu 1 362,57 Ls laikā no 2009.gada 21.janvāra līdz 2009.gada 14.septembrim un nokavējuma procentu 37 995,82 Ls (38 273,07 –277,25 Ls (maksājumi, kas veikti pēc līguma izbeigšanas un novirzīti nokavējuma procentu samazināšanai) = 37 995,82 Ls) laikā no 2009.gada 26.septembra līdz 2010.gada 6.februārim solidāru piedziņu ir apmierināms.

Pirmās instances tiesa kļūdaini iztulkojusi kredīta līguma noteikumus par nokavējuma procentiem, kas novedis pie nepareiza sprieduma taisīšanas šajā daļā.

[6] Par apelācijas instances tiesas spriedumu atbildētājs /pers. B/ iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā, atsaucoties uz materiālo tiesību normu nepareizu piemērošanu un iztulkošanu, kā arī procesuālo tiesību normu pārkāpumiem, lūdzis spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai.

[7] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamenta rīcības sēdes 2014.gada 22.septembra lēmumu ierosināta kasācijas tiesvedība sakarā ar /pers. B/ iesniegto kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 27.decembra spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta. Savukārt atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību par apelācijas instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta pretprasība. Tādējādi spriedums šajā daļā stājies likumīgā spēkā.

[8] Kasācijas sūdzībā par spriedumu daļā, kurā ierosināta kasācijas tiesvedība, norādīts tālāk minētais.

[8.1] Kļūdains ir tiesas secinājums, ka kredīta līguma 6.4.punktā puses pielīgušas nevis līgumsodu, bet nokavējuma procentus. Apstāklis, ka šajā līguma punktā paredzētais procentu apmērs sasniedza

pamatkapitāla lielumu 134 dienās, kas gadā ir 273,75%, liecina, ka kavējuma procentiem piemīt līgumsoda funkcija un tiesiskā attiecība bija jāvērtē, pamatojoties uz Civillikuma 1716. un 1724.[1]panta noteikumiem.

Procentu apmērs ir nesamērīgs un neatbilstošs godīgai komercdarījumu praksei. Šāds līguma noteikums ir pretrunā ar Civillikuma 1.panta un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6.panta trešās daļas 4.punktu, tādēļ bija atzīstams par netaisnīgu un spēkā neesošu. Līdz ar to kritiski vērtējams tiesas secinājums, ka līgumā paredzētā līgumsoda un nokavējuma procentu apmērs nerada būtisku neatbilstību līgumslēdzēju tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam.

[8.2] Tiesa, pārkāpjot Civilprocesa likuma 8. un 97.pantu, nav novērtējusi pierādījumus atbilstoši to saturam un nozīmei, kas novedis pie kļūdaina secinājumu, ka līgumsods par vienu kavējuma dienu nesasniedz 408,43 EUR. Pušu aprēķini par līgumsoda apmēru dienā atšķiras tikai par 2,03 EUR, kas nav uzskatāma par būtisku atšķirību.

M o t ī v u d a ļ a

[9] Pārbaudījis lietā esošā sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to noteic Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Augstākās tiesas Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[10] Nav pamatoti Civillietu tiesas kolēģijas motīvi, uz kuriem balstīts spriedumā izdarītais secinājums par prasītājas tiesībām saņemt līgumiskos nokavējuma procentus 37 995,82 Ls kopsummā, kas aprēķināti no 2009.gada 26.septembra, kad Banka vienpusēji izbeidza līgumu, līdz 2010.gada 6.februārim, kad procentu apmērs sasniedza kapitāla lielumu, jo šādas tiesības Bankai noteiktas, neizanalizējot kreditora vienpusējas atkāpšanās no līguma tiesiskās sekas, kas paredzētas Civillikuma normās.

Civillikuma 1811.pants noteic - katra saistības tiesība izbeidzas pati no sevis, kad izpildīta tai atbilstošā parādnieka saistība, t.i., nolīdzinot parādu. Savukārt Civillikuma 1832.pants paredz, ka izpildītājam vajadzīgs, lai saistības priekšmets būtu izpildīts pilnīgi.

Tas ir saistības izbeigšanās visbiežākais un darījuma pusēm izdevīgākais veids. Taču Civillikums paredz arī tādus gadījumus, kad saistība izbeidzas bez izpildījuma, piemēram, noilguma, pārjaunojuma,

atcēlēja līguma gadījumā. Turklāt sakarā ar nokavējumu Civillikums paredz līguma atcelšanu divos veidos, pirmkārt, tādu, kurā kreditoram ir tiesības prasīt līguma atcelšanu, otrkārt, tādu, kurā kreditors tiesīgs vienpusēji paziņot par līguma izbeigšanu. Pirmajā gadījumā, ja parādnieks nepiekrīt, ceļama prasība tiesā, piemēram, Civillikuma 1663., 2043., 2171.pantā paredzētajos gadījumos līgums beidz pastāvēt uz tiesas sprieduma pamata, un tas ir svarīgi no līgumsoda un procentu aprēķināšanas viedokļa. Līdz spriedumam līgums ir pastāvējis. Otrajā gadījumā pietiek ar vienas puses paziņojumu par atkāpšanos no līguma, un tāda saskaņā ar Civillikuma 1589.pantu pielaižama tad, kad pamatota ar paša līguma raksturu, vai to atļauj likums, vai arī tāda tiesība bijusi noteikti pielīgta. Tad līgums ir izbeigts ar brīdi, kad tiesīgā puse paziņo par atkāpšanos. Ir iespējams strīds tiesā par atkāpšanās pamatotību, taču, ja pamats atkāpties tiek konstatēts, tad līgums uzskatāms par izbeigtu nevis tiesas sprieduma taisīšanas brīdī, bet atkāpšanās brīdī, kas attiecīgi ņemams vērā pie procentu un līgumsoda aprēķina.

Ar atkāpšanos no līguma pušu tiesības un pienākumi būtiski mainās, proti, aizņēmējam tiek anulēti viņam labvēlīgi aizdevuma noteikumi, kas savukārt nozīmē to, ka viņam atlikusī aizdevuma summa jāatmaksā salīdzinoši īsā laika posmā. Vienlaikus tas nozīmē arī to, ka vairs nav piemērojama pielīgtā aizdevuma procentu likme un nevar tikt piemērots līgumsods vai nokavējuma procenti

Ar kreditora atkāpšanos no līguma notiek paātrināta norēķināšanās par atlikušo parādu, kas līdz atmaksai turpina pastāvēt kopā ar tā nodrošināšanai doto galvojumu vai ķīlas tiesībām, bet nevis apstākļos, kad vairs nedarbojas līguma noteikumi par aizdevuma izmantošanu, ikmēneša iemaksām, kredīta dzēšanas termiņiem, pielīgtajiem procentiem par kavējumu un līgumsodiem par šo vairs neesošo termiņu neievērošanu.

Tādējādi vairs nepastāv līgumisks (juridisks) pamats piemērot bijušā līguma noteikumus, tostarp par nokavējuma procentiem *(sk. sal. Senāta 2013.gada 30.janvāra sprieduma lietā Nr.SKC-644 6.punktu, Senāta 2013.gada 15.marta sprieduma lietā Nr. SKC-6 6.punktu, kā arī Civillietu departamenta 2014.gada 21.februāra sprieduma lietā Nr.SKC- 36 7.punktu, 2014.gada 12.decembra sprieduma lietā Nr.SKC-179 10.2.punktu)*.

Līdz ar to nevar atzīt par pamatotu tiesas viedokli, ka kreditors pēc līguma aizbeigšanas ir tiesīgs prasīt līgumiskos procentus. Protams, nav iemesla uzskatīt, ka parādnieks būtu pilnīgi atbrīvojams no uzņemto saistību izpildes nokavējuma nelabvēlīgām sekām, jo šādā gadījumā kreditoram ir tiesības saņemt likumiskos nokavējuma procentus (Civillikuma 1759.panta 1.punkts).

Iepriekš izklāstīto apsvērumu kopums ļauj secināt, ka apelācijas instances tiesa, taisot spriedumu, nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras konstatētajos strīda apstākļos vajadzēja piemērot, un šā iemesla dēļ prasību nepamatoti apmierinājusi pilnīgi.

Civillietu tiesas kolēģijas kļūdu, kas novedusi pie piedzenamās summas nepareizas noteikšanas, nevar

novērst sprieduma grozīšanas ceļā (Civilprocesa likuma 474.panta 4.punkts), jo prasības pamatošanai nepieciešams jauns aprēķins, kura pārbaude un izvērtēšana neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

[11] Lai gan kasācijas sūdzībā nav apstrīdēts spriedums daļā par /pers. B/ un /pers. C/ solidāru atbildību, Augstākās tiesas Civillietu departaments, ievērojot, ka lieta sakarā ar sprieduma atcelšanu apelācijas kārtībā tiks izskatīta no jauna, vienveidīgas tiesu prakses veidošanas nolūkā norāda turpmāk minēto.

Noteikdama, ka atbildētāji solidāri atbildīgi par Bankas labā piedzītā parāda samaksu, tiesa nonākusi pretrunā ar Civillikuma normām, kas regulē solidāru saistību nodibināšanu.

Atbilstoši Civillikuma 1670.pantam par solidāru saistība ir kvalificējama tad, kad katram no vairākiem parādniekiem ir pienākums izpildīt apsolīto. Savukārt galvojums saskaņā ar Civillikuma 1692.pantu ir ar līgumu uzņemts pienākums atbildēt kreditoram par trešās personas parādu, neatsvabinot pēdējo no viņas parāda. Šajā tiesību normā sniegtā definīcija rada pamatu atzinumam, ka galvojums ir līgums starp galvinieku un kreditoru, tā ir akcesora saistība, kas kalpo par citas saistības nodrošinājumu, un galvinieks uzņemas subsidāru atbildību par parādnieka saistību, jo galvojums pats par sevi - arī tad, ja tas ir ekspromisoriskais (Civillikuma 1702.panta otrā daļa) – nenodibina galvinieka un parādnieka solidāru saistību pret kreditoru Civillikuma 1670. un 1672.panta izpratnē.

Senāts paplašinātā sastāvā, 2013.gada 14.jūnijā izskatīdams faktisko un tiesisko apstākļu ziņā līdzīgu lietu jautājumā par solidārus saistības starp galvinieku un galveno parādnieku nodibināšanas juridiskiem aspektiem, norādījis, ka, vērtējot, vai galvenais parādnieks un galvinieks ir solidāri atbildīgi par aizdevuma līguma saistību izpildīšanu, jāņem vērā galvojuma būtība. Ja kāda naudas summa tiktu aizdota nedalīti divām personām, tad nebūtu loģiski vienu uzskatīt par parādnieku, bet otru - par galvinieku. Abiem būtu jābūt solidāriem parādniekiem no paša sākuma. Iespējama arī kopīga aizņemšanās, nosakot katra daļu, piemēram, katram puse. Šādu saistību vēlāk aizņēmēji ar atsevišķu līgumu var pārveidot par solidāru un par to paziņot kreditoram. Solidārais parādnieks pēc tam, kad apmierinājis kreditora prasījumu, var prasīt no pārējiem atbilstošu atlīdzību (Civillikuma 1686.pants). Divu solidāru parādnieku gadījumā tas nozīmē atlīdzināto summu dalīt uz pusēm. Turpretim galvojuma attiecībās atbilstoši Civillikuma 1692.pantam galvinieks, kas sedzis parādu, var no galvenā parādnieka prasīt regresa kārtībā visu samaksāto. (*sk. minētā sprieduma lietā Nr.SKC-161 6.2.punktu)*. Tādējādi Senāts apstiprinājis iepriekš jau 2012.gada 7.marta spriedumā izteikto atziņu, ka galvojuma un solidārām saistībām kopēja ir tāda iezīme, ka prasījumu var vērst gan pret vienu, gan otru (pie tam galvojumā tas nav vispārējs noteikums), un to varētu saukt par procesuālu līdzību, taču ekonomiski, no materiālo tiesību viedokļa, atšķirība ir būtiska: solidāri saistītie nes atbildību, ko vēlāk dala savā starpā, turpretim galvojumā

galvinieks pilda akcesoru saistību, kas ļauj lietot regresa prasību pilnā apmērā (*sk. minētā sprieduma lietā Nr.SKC-115 7.3.punktu*).

To ievērojot, Augstākās tiesas Civillietu departaments atzīst, ka ar noslēgtajā galvojuma līgumā ietvertais nosacījums par solidāras saistības uzņemšanos pret Banku, nevar mainīt galvojuma institūta akcesoro raksturu. Citiem vārdiem, galvinieka vienošanās ar kreditoru nenodibina galvinieka un parādnieka solidāru atbildību. Ja atbilstoši Civillikuma 1673.pantam līdzējiem (testatoram) ir skaidri un tieši jāizsaka griba nodibināt solidāru saistību, tad līgumam jābūt noslēgtam starp personām, kas šādu saistību pret kādu kreditoru uzņemas. Nepietiek ar viena iespējamās solidārās saistības dalībnieka (kopparādnieka) paziņojumu kreditoram, kā tas, iekļaujot galvojuma līgumā 3.punktu, noticis konkrētajā gadījumā.

Augstākās tiesas Civillietu departamenta ieskatā, galvinieks privātautonomijas ietvaros var noslēgt vienošanos ar galveno parādnieku par solidāras saistības nodibināšanu, tādējādi būtībā pārtopot par līdzaizņēmēju (kopparādnieku), taču tas nozīmētu tiesisko attiecību pārveidojumu, kurā galvojums beidz pastāvēt.

Tā kā līgums par solidāru saistību nodibināšanu starp galveno parādnieku un galvinieci nav ticis noslēgts, iztrūkst pamats parāda solidārai piedziņai no visiem atbildētājiem, bet atbildētājiem bija nosakāma dalīta jeb subsidāra atbildība.

[12] Rezumējot minēto, Augstākās tiesas Civillietu departaments secina, ka apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīt par likumīgu, kas ir pamats kasācijas sūdzības apmierināšanai.

[13] Atceļot spriedumu, atbildētājai /pers. C/ atmaksājama drošības nauda 284,57 EUR, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu.

R e z o l u t ī v ā d a ļ a

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2012.gada 27.decembra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Atmaksāt /pers. C/ iemaksāto drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro,* 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	M.Zāģere
Tiesnese	I.Garda
Tiesnesis	A.Keišs